

1921 06 14-15 HYMANO PROJEKTAS, NUMATĖS SUREGULIUOTI VILNIAUS KLAUSIMĄ IR SUTAICYTI LIETUVĄ IR LENKIJĄ

1. Abi valstybės pripažįsta viena antros nepriklausomybę ir suverenitetą, jos pripažįsta bendrus interesus, dėl kurių randasi būtinas reikalas sudaryti bendradarbiavimo sistemą, paremtą tam tikromis konvencijomis ir nuolatiniu ryšio organų įkūrimu.
  2. Siena tarp Lenkijos ir Lietuvos valstybės eina Curzono linija ligi Nemuno, išilgai Nemuno iki Druskininkų, toliau linija: Druskininkai (Stara) Ruda, Ežerai (Jaziory), pasiekia Nemuną ligi Berezinos įtakos, tiesia linija į rytus ligi susitikimo su Rusijos siena, nustatyta Rygos sutarties.
  3. Lietuvos vyriausybė pasižada konstitucijos įstatymu sudaryti iš Lietuvos federacinę valstybę iš dviejų autonominių Kauno ir Vilniaus kantonų. Siena tarp tų dviejų kantonų eina maždaug dabartine neutraline zona.
  4. Kantonai bus organizuoti pamatais, analoginiais Šveicarijos kantonams ir Centralinė vyriausybė turės tas pačias funkcijas, kaip Federacijos vyriausybė Berne. Federacijos sostinė bus įkurta Vilniuje.
  5. Armija bus organizuojama regionalinio šaukimo pamatais su viena vadovybe, kaip Šveicarijoje.
  6. Oficialinės kalbos visoje valstybėje bus lenkų ir lietuvių.
  7. Visoje Lietuvos valstybėje visoms etnografinėms mažumoms bus užtikrintos plačiausios garantijos mokymo, tikybos, kalbos ir sąjungų teisės atžvilgiu.
  8. Padarius sutartį, kariuomenė, kuri dabar laiko Vilniaus teritoriją, taip pat ir visi valdininkai ne vietos kilimo, privalės evakuotis. Lietuvos vyriausybės kariuomenė įeis į Vilniaus kantoną ne anksčiau, kaip jam susiorganizavus ir padarius municipalinius, kantonalinius rinkimus ir rinkimus į įstatymus leidžiamąjį organą.
  9. Tuo tarpu ir tuo atveju, jei nepavyktų iš vietos elementų suorganizuoti policiją, pakankamą palaikyti tvarkai ir saugoti rytų sienoms, į Vilniaus kantoną gali būti įleisti lygūs lenkų ir lietuvių kariuomenės kontingentai, kurie užims abiejų vyriausybių susitarimu nustatytus barus.
  10. Abiejų kraštų užsienio politikos ryšiui apdrausti kiekviena šių dviejų vyriausybių paskirs tris atstovus, kurie sudarys bendrą Užsienio reikalų tarybą; šios tarybos funkcijos bus spręsti dauguma balsų, kurie klausimai bendrai interesuoja abi šalis, ištirti šituos klausimus ir ruošti bendro veikimo programą. Taryba ruoš raportus periodinėm vyriausybių konferencijom.
  11. Lenkų ir lietuvių seimai paskirs kiekvienas po dvi lygias delegacijas proporcingo atstovavimo pamatais. Užsienio politikos aktai, liečiamieji abi valstybes ir kurie privalo būti įstatymų leidžiamuoju keliu patvirtinti, turi būti pirmiausia įteikti šių dviejų delegacijų bendram posėdžiui. Jų aprobuoti tekstai bus įteikiami abiem seimams ratifikuoti.
  12. Bus padaryta militarė apsigynimo konvencija šiais pamatais:
    - a) abiejų generalinių štabų susitariama dėl kariuomenės mokymo ir organizacijos metodų priėmimo;
    - b) abu generaliniu štabu susitaria taikos metu dėl paruošimo bendro veikimo plano karui ištikus, taip pat ir dėl mobilizacijos, koncentracijos transportų ir paskirstymo kariuomenės pasieniuose. Šitas nutarimas bus vykdomas periodinių konvencijų keliu. Be to, nuolatiniai ryšiai būtų laiduoti tam tikro nuolatinio tyrimų ir bendradarbiavimo organo;
    - c) Lietuvos armija kooperuos kariuomene ir karo priemonėmis su Lenkijos armija už Lietuvos sienų, Lenkijos ir Lietuvos kariuomenių kooperacija Lietuvos teritorijoje. Naudojimas viena antros teritorijalinėmis bazėmis, keliais, geležinkeliais ir t.t. bendriems strateginiams reikalams;
    - d) bendriems abiejų armijų veiksmams prasidėjus, nustatoma viena vadovybė, bet vyriausioji Lietuvos armijos masė pasilieka sugrupuota Lietuvos vadovybėje.
- Bendrajai Užsienio reikalų tarybai priklauso nustatyti kiekvienos numatomos karo operacijos apsigynimo pobūdį. Abiejų valstybių šios Tarybos atstovų tarpe nesant sutikimo, Lenkija ir Lietuva pasižada priimti sprendimą trečiųjų teisėju, kuris bus iš anksto paskirtas Tautų sąjungos tarybos abiem valstybėms sutinkant.

13. Tarp abiejų kraštų bus padaryta ekonominė sutartis, einant toliau negu didžiausio palankumo principas (la clause de la nation la plus favorisee).

Abi valstybės pripažįsta viena antrai laisvą jų produktų išvežimą su išimtimis, sukeltomis ar jų vidaus fiskalinės tvarkos, ar, iki bendros pinigų sistemos nustatymo, kurso skirtumo.

Bendrai ekonominei tarybai, į kurią įeis po 3 atstovus nuo kiekvienos vyriausybės, bus pavesta:

a) prižiūrėti muitų sutarties vykinimą;

b) ruošti ovariantinius šios sutarties pakeitimus;

c) nagrinėti visus bendrus ekonominius klausimus (transporto, susisiekimo, piniginės ir fiskalinės tvarkos, monopolijų, prekių pirkimo užsieny, ekonominių konvencijų). Ji (taryba) įteikins vyriausybėms bendrą raportą.

14¹. Lenkijai bus laiduotas laisvas naudojimas bet kuriuo metu Lietuvos uostais ir teritorija prekėms, jų tarpe ir karo medžiagai vežti.

15. Esant nuomonių skirtumui dėl šios sutarties interpretacijos, abi šalys pasižada priimti Tautų sąjungos su abiejų šalių sutikimu paskirto arbitro sprendimą.

(Iš: Lietuva, 1921 06 14-15, nr. 129, 130)

---

¹ Šitas (14) punktas paskui buvo permąstytas ir skamba taip: „Lietuva suteikia Lenkijai laisvą priėjimą prie jūros ir laisvą komercijos tranzitą. Be to, kai dėl Klaipėdos uosto, tai abi šalys susitars dėl režimo, kuris, duodamas pilną suverenitetą Lietuvai, rezervuotą Lenkijai teise bet kuriuo laiku naudotis uostu, lyginai kaip ir Nemunu, visokių ryšių transportams, tame skaičiuje amunicijai ir karo medžiagai. Jeigu būtų prieita prie susitarimo, p. Hymansas prašytų Tautų sąjungą paremti programą, Santarvės valstybių priimtą“.
[Pastaba dokumente:]